

1/2019

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

**Інституту законодавства
Верховної Ради України**

The Scientific Papers
of the Legislation Institute
of the Verkhovna Rada of Ukraine

Зареєстровано
Міністерством юстиції України

*Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
КВ № 16712-5284Р від 9 червня 2010 р.*

*Видається шість разів на рік.
Розповсюджується безкоштовно.*

Рекомендовано до друку Вченою радою
Інституту законодавства Верховної Ради
України
(протокол № 2 від 20 лютого 2019 р.)
DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2019.01>

Адреса редакційної колегії:

04053, м. Київ, пров. Несторівський, 4.
Тел.: (044) 272-47-00; 235-96-06
<https://instzak.com>
E-mail: redkolegia@gmail.com

Передрук опублікованих матеріалів
здійснюється з обов'язковим посиланням на
джерело.

Згідно з наказом МОН України від
21.12.2015 р. № 1328 видання внесено
до переліку наукових фахових у галузі
юридичних та економічних наук.
Згідно з наказом МОН України від
22.12.2016 р. № 1604 видання внесено до
переліку наукових фахових у галузі науки
державного управління.

Статті видаються в авторській редакції.
Редакційна колегія не завжди поділяє думку
авторів.

Авторські права застережені.
© Наукові записки Інституту законодавства
Верховної Ради України, 2019.

Засновник:
**Інститут законодавства
Верховної Ради України**

Редакційна колегія:

Баймуратов М.О., д.ю.н., проф. (Україна);
Бершеда Є.Р., д.е.н., проф., чл.-к. НАН України
(Україна);
Биков О.М., д.ю.н., с.н.с. (Україна);
Борисенко З.М., д.е.н., проф. (Україна);
Буроменський М.В., д.ю.н., проф., чл.-к. НАПрН
України (Україна);
Воротін В.Є., д.н.держ.упр., проф. (Україна);
Гаман М.В., д.н.держ.упр., проф. (Україна);
Гришова І.Ю., д.е.н., проф. (КНР);
Грінченко О.О., д.ю.н., с.н.с. (Україна);
Дмитрієв А.І., д.ю.н., проф. (Україна);
Жиляєв І.Б., д.е.н., с.н.с. (Україна);
Журавський В.С., д.ю.н., проф., акад. НАПрН
України (Україна);
Клименко О.М., д.ю.н., проф. (Україна);
Коломієць І.С., к.ю.н., с.н.с. (**відповідальний
секретар**) (Україна);
Копиленко О.Л., д.ю.н., проф., академік
НАН України (**головний редактор**) (Україна);
Куян І.А., д.ю.н. (Україна);
Герберт Кюппер, д.ю.н., проф. (ФРН);
Манцевич Ю.М., д.е.н., проф. (Україна);
Мацюк А.Р., д.ю.н., проф. (Україна);
Мищак І.М., д.і.н., с.н.с. (**заступник
головного редактора**) (Україна);
Савков А.П., д.н.держ.упр., проф. (Україна);
Селіванов А.О., д.ю.н., проф., акад. НАПрН
України (Україна);
Сергієнко В.І., д.е.н. (Україна);
Стоянова-Коваль С.С., д.е.н., проф. (Україна);
Шановал В.М., д.ю.н., проф., чл.-к. НАН України
(Україна);
Давид Шварц, д.е.н., проф. (Ізраїль);
Швець М.Я., д.е.н., проф., чл.-к. НАПрН України
(Україна);
Фрідріх-Крістіан Шрьодер, д.ю.н., проф.
(ФРН);
Ярмиш О.Н., д.ю.н., проф., чл.-к. НАПрН
України (Україна).

THE SCIENTIFIC PAPERS

of the Legislation Institute of
the Verkhovna Rada of Ukraine

1/2019

Registered by
the Ministry of Justice of Ukraine

*Certificate of the state registration of the mass media
vehicle KB No. 16712-5284P of June 9, 2010.*

*Frequency: 6 Issue(s) per year
Free of charge*

*Recommended for publishing by Academic Council
of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada
of Ukraine
(Minutes of Meeting No. 2 of February 20, 2019)
DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2019.01>*

Editorial Board:

4, Nestorivskyi provulok, Kyiv, 04053, Ukraine
Tel. (044) 272-47-00; 235-96-06
<https://instzak.com>
E-mail: redkolegia@gmail.com

*Materials may be reproduced only with reference
to the source*

*Pursuant to the Decree of the Ministry of
Education and Science of Ukraine of 21.12.2015
No. 1328 the publication is included in the list of
the scientific professional publications in the fields
of Law and Economics.*

*Pursuant to the Decree of the Ministry of
Education and Science of Ukraine of 22.12.2016
No. 1604 the publication is included in the list of
the scientific professional publications in the fields
of State Administration*

*Scientific articles are published in author's edition.
Opinions expressed do not necessarily reflect those
of the Editorial Board.*

All rights reserved.

© The Scientific Papers of the
Legislation Institute of the
Verkhovna Rada of Ukraine, 2019

Founding institution:
The Legislation Institute
of the Verkhovna Rada of Ukraine

Editorial board:

Baimuratov M.O., Dr of Law, Prof. (Ukraine);
Bersheda Ye.R., Dr of Econ., Prof., Corresponding
Member of the NAS of Ukraine (Ukraine);
Bykov O.M., Dr of Law, Senior Research Associate
(Ukraine);
Borysenko Z.M., Dr of Economics, Prof. (Ukraine);
Buromenskyi M.V., Dr of Law, Prof.,
Corresponding Member of the NALS of Ukraine
(Ukraine);
Vorotin V.Ye., Dr of Publ. Admin., Prof. (Ukraine);
Haman M.V., Dr of Publ. Admin., Prof. (Ukraine);
Gryshova I.Yu., Dr of Economics, Prof. (PRC);
Grinenko O.O., Dr of Law, Senior Research
Associate (Ukraine);
Dmytriiev A.I., Dr of Law, Prof. (Ukraine);
Zhyliayev I.B., Dr of Econ., Senior Research
Associate (Ukraine);
Zhuravskiy V.S., Dr of Law, Prof., Academician of
the NALS of Ukraine (Ukraine);
Klymenko O.M., Dr of Law, Prof. (Ukraine);
Kolomiets I.S., Cand. of Legal Sciences, Senior
Research Associate (**Executive Secretary**)
(Ukraine);
Kopylenko O.L., Dr of Law, Prof., Academician of
the NAS of Ukraine (**Editor-in-chief**) (Ukraine);
Kuian I.A., Dr of Law (Ukraine);
Herbert Küpper, Dr of Law, Prof. (FRG);
Mantsevych Yu.M., Dr of Econ., Prof. (Ukraine);
Matsiuk A.R., Dr of Law, Prof. (Ukraine);
Myshchak I.M., Dr of Hist. Sciences, Senior
Research Associate (**Deputy editor-in-chief**)
(Ukraine);
Savkov A.P., Dr of Publ. Adm., Prof. (Ukraine);
Selivanov A.O., Dr of Law, Prof., Academician of
the NALS of Ukraine (Ukraine);
Serhiienko V.I., Dr of Econ. (Ukraine);
Stoyanova-Koval S.S., Dr of Econ., Prof. (Ukraine);
Shapoval V.M., Dr of Law, Prof., Corresponding
Member of the NAS of Ukraine (Ukraine);
David Schwartz, Doctor of Econ., Prof. (Israel);
Shvets M.Ya., Doctor of Econ., Prof., Corresponding
Member of the NALS of Ukraine (Ukraine);
Friedrich-Christian Schroeder, Doctor of Law,
Prof. (FRG);
Yarmysh O.N., Doctor of Law, Prof., Corresponding
Member of the NALS of Ukraine (Ukraine).

ЗМІСТ

ПРАВО

Теорія та історія держави і права

Мазур Т. В. Правові засади захисту культурної спадщини в зарубіжних дослідженнях	8
Сергєєв К. О. Законодавча діяльність як спосіб реалізації влади	22
Струневич В. О. Теоретико-методологічні підходи до вивчення морського арбітражу в Україні	29

Конституційне та муніципальне право

Кофман Б. Я. Правовий статус людини і громадянина та правові стани особистості в умовах розвитку громадянського суспільства: до питання трансформації	36
--	----

Трудове право; право соціального забезпечення

Косович В. М. Проект Трудового кодексу України: відповідність вимогам та правилам нормопроектної техніки	44
---	----

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Коросташова І. М. Механізм адміністративно-правового регулювання як правова категорія та багатоаспектне явище	52
--	----

Міжнародне право

Остапенко В. О. Співпраця України та ОБСЄ у сфері захисту прав людини на свободу совісті і віросповідання	62
--	----

ЕКОНОМІКА

Дяченко О. П., Казарян Г. Г. Формування та реалізація моделі державно-приватного партнерства щодо соціально-економічного забезпечення осіб з інвалідністю в Україні	72
Кушнір С. О. Інноваційний розвиток аграрного сектору як інструментарію забезпечення економічної безпеки	84

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Воротін В. Є., Проданик В. М. Від регуляторної політики до державно-приватного партнерства в публічному секторі України	95
Замковий Р. В. Співробітництво України з Міжнародною організацією зі стандартизації	103

Козак Т. М. Суперечності понятійного апарату в дослідженні системи пенсійного забезпечення	110
Мепарішвілі Х. Н. Впровадження механізмів державного управління водними ресурсами за принципами інтегрованого управління	118
Рябець К. А. Політико-правове забезпечення публічного управління у сфері охорони та використання транскордонних вод в Україні	129
Сороченко А. В. Проблеми реалізації проектів публічно-приватного партнерства у сфері освіти	137
Шарап С. О. Гібридна війна як геополітичний конфлікт	147
Шаульська Г. М. Реформування сучасної системи місцевого самоврядування в Україні	154

ОГЛЯДИ, РЕЦЕНЗІЇ

Воротін В. Є. Рецензія на монографію Зубчика О. А. «Формування конкурентоспроможності держави в перспективі політичного часу (державно-управлінські аспекти)»	163
--	-----

CONTENT

LAW

Theory and History of State and Law

Mazur T. V. Legal principles of cultural heritage protection in foreign studies	8
Serhieiev K. O. Legislative activity as a method of implementation of the authority	22
Strunevych V. O. Theoretical and methodological approaches to study of maritime arbitration in Ukraine	29

Constitutional and Municipal Law

Kofman B. Ya. Legal status of human and citizenship and legal states of personality in the conditions of civil society development: to transformation issue	36
--	----

Labour Law; Social Security Law

Kosovych V. M. Draft of the Labour code of Ukraine: conformity to the requirements and rules of norm drafting technique	44
--	----

Administrative Law and Administrative Process; Financial Law; Informational Law

Korostashova I. M. Mechanism of administrative and legal regulation as legal category and multidimensional phenomenon	52
--	----

International Law

Ostapenko V. O. Cooperation between Ukraine and the OSCE on the protection of human rights to freedom of conscience and religion	62
---	----

ECONOMICS

Diachenko O. P., Kazarian G. G. Formation and implementation of the model of the state-private partnership for socio-economic providing of disabled persons in Ukraine ...	72
Kushnir S. O. Innovative development of the agricultural sector as an instrument for the provision of economic security	84

STATE ADMINISTRATION

Vorotin V. Ye., Prodanyk V. M. From regulatory policy to state-private partnership in the public sector of Ukraine	95
Zamkovyi R. V. Cooperation of Ukraine with the International Standardization Organization	103

Kozak T. M. Contradictions of the conceptual apparatus in the study of the pension system	110
Meparishvili Kh. N. Implementation public administration mechanisms of water resources on management integrated principles	118
Ryabets K. A. Political and legal supply of public administration in the field of protection and use of transboundary waters in Ukraine	129
Sorochenko A. V. Specific features of PPP educational projects implementation	137
Sharap S. O. Hybrid war as a geopolitical conflict	147
Shaulska H. M. Reforming of modern local self-government system in Ukraine	154

REVIEWS

Vorotin V. Ye. Review on the monograph by Zubchuk O. A. «Formation of the state competitiveness in the perspective of political time (state-administration aspects)»	163
---	-----

УДК 351.131.7:631.15

DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2019.01.14>

Рябець Катерина Анатоліївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
докторант кафедри парламентаризму
та політичного менеджменту
Національної академії державного
управління при Президентові України
ORCID 0000-0003-2354-4118
Rjabetz2017@gmail.com

Ryabets Kateryna A.,
Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor,
Doctoral Candidate of the Chair of Parliamentarism
and Political Management of the
National Academy of Public Administration
under the President of Ukraine
ORCID 0000-0003-2354-4118
Rjabetz2017@gmail.com

ПОЛІТИКО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ТА ВИКОРИСТАННЯ ТРАНСКОРДОННИХ ВОД В УКРАЇНІ

Анотація

Метою статті є аналіз політико-правового забезпечення публічного управління у сфері охорони та використання транскордонних вод в Україні та визначення напрямів його вдосконалення. Охорона та використання транскордонних вод в Україні є об'єктом дослідження низки вчених у галузі екології, економіки, права тощо.

Наукова новизна даного дослідження обґрунтовується тим, що у ньому вперше проаналізоване політико-правове забезпечення публічного управління у сфері охорони та використання транскордонних вод в Україні. Досліджені основні складові понятійно-категоріального апарату охорони та використання транскордонних вод, що регламентовані положеннями міжнародного законодавства. Викладені заплановані урядом України заходи у сфері охорони та використання транскордонних вод на території України. Надані пропозиції щодо удосконалення політико-правового забезпечення публічного управління у сфері охорони та використання транскордонних вод в Україні.

Висновки. Недосконалість політико-правового забезпечення публічного управління у сфері охорони та використання транскордонних вод в Україні є наслідком недостатнього виконання євроінтеграційних вимог та неналежного міждержавного співробітництва. Міжнародну водно-екологічну ситуацію запропоновано покращити шляхом створення налагодженого управління басейнами транскордонних водних об'єктів в цілому. Розпочати вказану роботу необхідно із укладання угод, сторонами яких повинні бути усі держави, на територіях яких простягаються басейни транскордонних водних об'єктів. Надалі потрібно посилити увагу на подальшому створенні міжнародних басейнових комісій та напрацюванні планів управління басейнами річок.

Ключові слова: публічне управління, політико-правове забезпечення, транскордонні води, транскордонне співробітництво, інтегроване управління, басейновий принцип.

POLITICAL AND LEGAL SUPPLY OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF PROTECTION AND USE OF TRANSBOUNDARY WATERS IN UKRAINE

Abstract

The purpose of the article is to analyze the political and legal supply of public administration in the field of protection and use of transboundary waters in Ukraine and to determine the directions

for its improvement. The protection and use of transboundary waters in Ukraine is the subject of a study by a number of scientists in the field of ecology, economics, law, etc. To date, transboundary environmental and economic cooperation in the field of water use and protection, environmental transboundary pollution, transboundary cooperation during state control in the field of water use and protection, etc. has been analyzed. Along with this, the issue of political and legal provision of public administration in the field of protection and use of transboundary waters is left out of the attention of scientists.

The scientific novelty of this study is grounded in the fact that it first analyzes the political and legal framework of public administration in the field of protection and use of transboundary waters in Ukraine. The main components of the conceptual and categorical apparatus for the protection and use of transboundary waters, regulated by the provisions of international law, are investigated. The measures planned by the Government of Ukraine in the field of protection and use of transboundary water on the territory of Ukraine are outlined. Proposed proposals on improvement of the political and legal framework of public administration in the field of protection and use of transboundary waters in Ukraine.

The conclusion of the study concluded that the imperfection of the political and legal provision of public administration in the field of protection and use of transboundary waters in Ukraine is a consequence of insufficient implementation of European integration requirements and inadequate interstate cooperation. It is proposed to improve the international water and ecological situation by establishing well-established management of the basins of transboundary water bodies in general. It is necessary to start the work from the conclusion of agreements, which parties should be all states in the territories of which there are basins of transboundary water bodies. In the future, attention should be paid to the further establishment of international basin commissions and the development of river basin management plans.

Key words: public administration, political and legal provision, transboundary waters, transborder cooperation, integrated management, basin principle.

Постановка проблеми. У світі значна увага приділяється регулюванню відносин щодо охорони та використання транскордонних вод. Вони визнані особливими об'єктами управлінської діяльності на міжнародному, національному та локальному рівнях.

В Україні більшість великих річкових басейнів (Дніпро, Сіверський Донець, Дністер, Західний Буг, Тиса, Дунай) є транскордонними. Публічне управління у сфері охорони та використання транскордонних водних об'єктів на території України здійснюється в контексті міжнародних та національних напрямів державної водної політики, що регламентовані відповідними нормами законодавства. Співпраця у сфері транскордонних вод має свої особливості залежно від географічних та кліматичних особливостей регіонів [1].

Зважаючи на незадовільний стан транскордонних водних об'єктів на території України, що безумовно є наслідком в значній мірі неефективного публічного управління у вітчизняній галузі водного господарства, обрана для дослідження тематика має надзвичайну актуальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні українські вчені дослідили певні аспекти охорони та використання транскордонних вод. Зокрема, проаналізовано транскордонну еколого-економічну співпрацю у сфері використання й охорони водних ресурсів (І. А. Дубович) [2], екологічне транскордонне забруднення (Г. О. Обиход) [3], транскордонне співробітництво під час здійснення державного контролю у сфері використання та охорони вод (І. Є. Чумаченко) [4] та ін. Разом з тим, політико-правове забезпечення публічного управління у сфері охорони та використання транскордонних вод не стало об'єктом окремої наукової роботи.

Метою статті є аналіз політико-правового забезпечення публічного управління у сфері охорони та використання транскордонних вод в Україні та визначення напрямів його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. За міжнародною класифікацією наша держава належить до групи європейських країн, що найменш забезпечені власними водними ресур-

сами [5, с. 42]. Ускладнюється зазначене тим, що в Україні сучасна модель «державного управління» не відповідає вимогам сьогодення [6, с. 122], і це, як наслідок, спричиняє ще більший дисбаланс між попитом на воду та її кількістю.

Формування національної політики у сфері охорони та використання транскордонних вод регулюється нормами міжнародно-правових актів, що ратифіковані Верховною Радою України.

Нині важливим міжнародно-правовим джерелом щодо регламентації відносин в сфері транскордонних водних об'єктів є Конвенція з охорони та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер [7], прийнята в Гельсінкі в 1992 році та ратифікована Україною Законом від 01.07.1999 року.

Дана Конвенція має досить вдалу структуру, яка вміщує у собі окрему статтю, присвячену тлумаченню основних складових понятійно-категоріального апарату охорони та використання транскордонних вод. Проте, на наш погляд, зважаючи на назву досліджуваної Конвенції, суттєвим недоліком, з теоретичної точки зору, згаданої статті є відсутність у ній визначення змісту понять «транскордонні водотоки» та «міжнародні озера». Об'єднавши зазначені поняття назвою «транскордонні води», розробники Конвенції визначили їх як будь-які поверхневі чи підземні води, які позначають, перетинають кордони між двома і більше державами або розташовані на таких кордонах (ст. 1).

Окрім того, стаття 1 Конвенції вміщує у собі визначення таких специфічних для досліджуваної сфери понять як «транскордонний вплив», «прибережні органи», «небезпечні речовини», «найкраща наявна технологія» тощо.

Важливо відзначити, що якість управлінських дій щодо охорони та використання транскордонних водних об'єктів напряму залежить від рівня організації транскордонного співробітництва. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про транскордонне співробітництво» [8], під ним необхідно розуміти спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими ор-

ганами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством.

Нещодавно Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2020 року, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. № 385 [9], розвиток транскордонного співробітництва визначено одним із пріоритетних завдань реалізації державної регіональної політики.

Положеннями Закону України «Про транскордонне співробітництво» закріплені фундаментальні концептуальні засади його здійснення. Зокрема, ними регламентована мета та принципи державної політики у сфері транскордонного співробітництва (ст. 4). Метою державної політики у даній сфері законодавець визначив створення сприятливих умов для ефективної та взаємовигідної співпраці суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва України, підвищення соціально-економічного розвитку регіонів України та рівня життя населення. Своєю чергою, принципами державної політики у сфері транскордонного співробітництва було названо: законність; чіткий розподіл завдань, повноважень та відповідальності між суб'єктами транскордонного співробітництва України; гармонізацію загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів; забезпечення рівних можливостей для регіонів України щодо співпраці в рамках транскордонного співробітництва; розмежування відповідальності та повноважень між центральними та місцевими органами виконавчої влади з метою найбільш ефективного розв'язання проблем та завдань у вказаній сфері; створення ефективних механізмів забезпечення умов для здійснення транскордонного співробітництва.

Напрями державної політики у сфері охорони та використання транскордонних вод визначені низкою нормативно-правових актів України. Зокрема, у Загальнодержавній цільовій програмі розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року, затвердженій Законом України від 24.05.2012 р. № 4836-VI [10], регламентовано зміцнення міжнародного співробітництва з питань раціонального використання і охорони транскордонних водних об'єктів;

у Основних засадах (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року, затверджених Законом України від 21.12.2010 р. № 2818-VI [11], – розширення співробітництва з питань запобігання транскордонному забрудненню навколишнього природного середовища; у Концепції екологічного оздоровлення басейну р. Сіверський Донець, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.04.2003 р. № 224-р [12], – створення інтегрованої басейнової (міжвідомчої) системи моніторингу довкілля та збору даних (включаючи транскордонний моніторинг) тощо.

Положення Основних напрямів державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, затверджених постановою Верховної Ради України від 05.03.1998 р. № 188/98-ВР [13], містять низку чинників щодо необхідності розв'язання екологічних проблем, в тому числі водних, шляхом здійснення міжнародного співробітництва. Серед них вважаємо за необхідне відзначити глобальний характер багатьох екологічних проблем, транскордонний характер забруднення, міжнародні зобов'язання України щодо охорони довкілля.

Поряд із цим зміст Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2016–2020 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23.08.2016 р. № 554 [14], свідчить, що на сьогодні транскордонне співробітництво здійснюється як на міждержавному рівні, так і на рівні територіальних громад, їх представницьких органів, місцевих органів виконавчої влади. Таке співробітництво сприяє соціальній та економічній конвергенції прикордонних регіонів та створенню нових можливостей для їх розвитку, в тому числі розвитку економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин, обміну досвідом.

Згідно з принципами, викладеними у ряді конвенцій, до яких приєдналася Україна, для управління транскордонними (міжнародними) річковими басейнами створюються міжнародні басейнові комісії. У даний час у світі діють десятки таких комісій. Найбільш авторитетна серед них – Міжнародна комісія захисту річки Дунай, членом якої є і Україна. Міжнародне співробітництво у цій сфері

координує міжнародний орган – Глобальне Водне Партнерство та його 11 технічних комітетів. Це дозволяє отримувати методичну, технічну та іншу допомогу у впровадженні інтегрованого управління річковими басейнами, використовувати міжнародний досвід щодо оцінки стану водних екосистем [15, с. 62].

Нині у водній сфері пріоритетами транскордонного співробітництва України із сусідніми державами визначено: з Республікою Білорусь – посилення співпраці у сфері екології, в тому числі створення системи попередження про транскордонне переміщення забруднюючих речовин річками; з Румунією – розв'язання загальних проблем щодо створення спільної системи управління водними ресурсами; економічне використання гірла р. Дунай; з Угорщиною – забезпечення розвитку протипаводкового захисту та створення інтегрованої системи прогнозування паводків; поліпшення якості води; стале використання природних ресурсів, зокрема управління водними ресурсами; з Республікою Польща – забезпечення розвитку меліоративних мереж для сприяння розвитку сільських територій та систем водопостачання; з Республікою Молдова – здійснення заходів щодо протидії екологічним катастрофам, зокрема очищення стоків [14].

Відповідно до положень ст. 2 Конвенції з охорони та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер прибережні Сторони здійснюють співробітництво шляхом укладання двосторонніх та багатосторонніх угод з метою вироблення узгодженої політики, програм та стратегій, що охоплюють відповідні водозбори або їхні частини, для забезпечення запобігання, обмеження та скорочення транскордонного впливу та з метою охорони навколишнього середовища транскордонних вод або навколишнього середовища, яке перебуває під впливом таких вод, в тому числі й морського середовища.

На виконання зобов'язань України на основі міждержавних угод із сусідніми країнами з питань водного господарства на прикордонних водних об'єктах організації, що належать до сфери управління Держводагентства України, беруть участь у виконанні домовленостей у рамках двосторонніх угод щодо спільного використання та охорони транскордонних водних об'єктів [16, с. 36].

Прикладами є Угода між Україною та Російською Федерацією про спільне використання та охорону прикордонних водних об'єктів (19 жовтня 1992 р., м. Київ), Угода між Урядом України та Урядом Словацької Республіки з питань водного господарства на прикордонних водах (14 червня 1994 р., м. Братислава); Угода між Урядом України та Урядом Республіки Молдова про спільне використання та охорону прикордонних вод (23 листопада 1994 р., м. Кишинів); Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі водного господарства на прикордонних водах (10 жовтня 1996 р., м. Київ); Угода між Урядом України та Урядом Румунії про співробітництво в галузі водного господарства на прикордонних водах (30 вересня 1997 р., м. Галац); Угода між Урядом України та Урядом Угорської Республіки з питань водного господарства на прикордонних водах (11 листопада 1997 р., м. Будапешт); Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Білорусь про спільне використання та охорону транскордонних вод (16 жовтня 2001 р., м. Київ).

Зауважимо, що двосторонні угоди про співробітництво з питань водного господарства на прикордонних водах не завжди відповідають вимогам євроінтеграційної політики, яка передбачає впровадження інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом. Зокрема, це стосується двосторонніх угод, предметом яких є міжнародне співробітництво щодо таких річок, як Дунай, Дніпро, Західний Буг, Тиса. Обґрунтовується зазначене тим, що басейни викладених річок знаходяться на територіях більш ніж двох держав.

На сьогодні зустрічаються непоодинокі випадки порушення вимог угод щодо транскордонного співробітництва у досліджуваній сфері. Вказане призводить до міждержавних непорозумінь та звинувачень. Наприклад, нині досить суперечлива ситуація спостерігається між Україною та Молдовою щодо річки Дністер. Так, молдовська сторона звинувачує Україну в обмеженні потоків води із українських водосховищ; Україна підкреслює небажання влади Молдови обговорювати забруднення річки містами Молдови. Протириччя ще більше загострилися, коли Україна оголосила про свої плани додатково

побудувати 6 гідроелектростанцій на Дністрі. При цьому необхідно підкреслити, що рівень води Дністра на території Молдови вже зараз періодично досягає критичної позначки у 8,4 м. Це створює ризик припинення водопостачання до столиці Молдови Кишинєва [17].

Основною умовою ефективного міжнародного співробітництва у сфері охорони та використання транскордонних водних об'єктів є оперативний обмін інформацією (ст. 6 Конвенції з охорони та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер). Разом з тим, варто відзначити, що сучасна еколого-економічна інформація щодо використання, охорони і відтворення водних ресурсів у зарубіжних, прилеглих до кордону України, регіонах дуже неповна. Викладене серйозно перешкоджає розширенню та зміцненню міждержавних відносин [2, с. 74].

З метою усунення проблем, що виникають у сфері охорони та використання транскордонних вод на території України, уряд нашої держави запланував протягом 2016–2020 років здійснення низки заходів. Їх реалізація покладена на систему органів публічного управління: Держекоінспекція, Держводагентство та Мінприроди повинні забезпечити оснащення підприємств, що належать до сфери управління Держводагентства, та територіальних органів Держекоінспекції у прикордонних регіонах плавзасобами та сучасними засобами вимірювальної техніки для визначення вмісту забруднюючих речовин з метою проведення моніторингу транскордонних водних об'єктів; Мінприроди, Міннекономрозвитку, МЗС, Мінкультури, Одеська, Вінницька, Чернівецька, Івано-Франківська, Закарпатська, Львівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська облдержадміністрації – створити та забезпечити функціонування українських ділянок транскордонних біосферних резерватів, водно-болотних угідь міжнародного значення, об'єктів всесвітньої природної та культурної спадщини; Мінприроди, Держводагентство, облдержадміністрації – провести комплексний екологічний моніторинг у Дунайському регіоні та опрацювати питання щодо розроблення моделі прогнозування екологічного стану басейну дельти р. Дунай; Мінприроди, Держводагентство, ДСНС, облдержадміністрації – забезпечити інтегро-

ване управління ресурсами, у тому числі водними, у басейнах річок Тиса, Прут і Сірет, зокрема запобігати виникненню надзвичайних ситуацій, здійснювати контроль за забрудненням із застосуванням кращих сучасних технологій згідно з рекомендаційним листом за пріоритетом 6 Стратегії ЄС для Дунайського регіону; Мінприроди, Держводагентство, облдержадміністрації – забезпечити укріплення берегів р. Дунай; Мінприроди, облдержадміністрації – забезпечити відновлення та охорону ресурсів унікальних гідробіотів р. Дунай та північно-західної частини Чорного моря; Мінприроди, Держводагентство, облдержадміністрації – розширити зону природоохоронних територій, здійснити заходи у сфері охорони і відновлення екосистем водно-болотних угідь у дельті р. Дунай; Мінінфраструктури, облдержадміністрації – утворити річкові інформаційні служби на українській ділянці р. Дунай [14].

Висновки. Підсумовуючи викладене, значимо, що недосконалість політико-правового забезпечення публічного управління у сфері охорони та використання транскордонних вод в Україні є наслідком недостатнього виконання євроінтеграційних вимог та неналежного міждержавного співробітництва. На наш погляд, міжнародну водно-екологічну ситуацію можна покращити за умови створення налагодженого управління басейнами транскордонних водних об'єктів в цілому. Розпочати вказану роботу пропонуємо із укладання угод, сторонами яких повинні бути усі держави, на територіях яких простягаються басейни транскордонних водних об'єктів. Надалі потрібно посилити увагу на подальшому створенні міжнародних басейнових комісій та напрацюванні планів управління басейнами річок.

Перспективами наступних досліджень є аналіз політико-правового забезпечення публічного управління у сфері охорони та використання транскордонних вод в Україні в умовах впровадження інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом.

Список використаних джерел:

1. Selina Ho. Introduction to «Transboundary River Cooperation: Actors, Strategies and Impact». *Water international*. 2017. Vol. 42. No. 2. P. 97–104.

2. Дубовіч І. А. Транскордонна еколого-економічна співпраця у сфері використання й охорони водних ресурсів. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20.5. С. 73–79.

3. Обиход Г. О. Екологічне транскордонне забруднення: ризики та інструменти превентивації і подолання наслідків. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 14. С. 218–221.

4. Чумаченко І. Є. Транскордонне співробітництво під час здійснення державного контролю у сфері використання та охорони вод. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2014. № 10-2. Том 2. С. 28–30.

5. Гаврилук А. Ю., Авраменко Н. Л. Еколого-економічні проблеми водокористування в Україні: стан та шляхи вирішення. *Економіка природокористування: стан та перспективи розвитку*. 2016. С. 41–50. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/334/1/294_IR.pdf (дата звернення: 09.02.2019).

6. Шаульська Г. Сучасні механізми публічного адміністрування: питання удосконалення. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2018. № 2. С. 121–126.

7. Конвенція з охорони та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер від 17.03.1992. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_273 (дата звернення: 09.02.2019).

8. Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24.06.2004 № 1861-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 45. Ст. 499.

9. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385. *Офіційний вісник України*. 2014. № 70. Ст. 1966.

10. Про затвердження Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року: Закон України від 24.05.2012 № 4836-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 17. Ст. 146.

11. Основні засади (Стратегія) державної екологічної політики України до 2020 року: Закон України від 21.12.2010 № 2818-VI. *Ві-*

домості Верховної Ради України. 2011. № 26. Ст. 218.

12. Концепція екологічного оздоровлення басейну р. Сіверський Донець, схвал. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.04.2003 № 224-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/224-2003-р> (дата звернення: 09.02.2019).

13. Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, затв. постановою Верховної Ради України від 05.03.1998 № 188/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 38–39. Ст. 248.

14. Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2016–2020 роки, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 23.08.2016 № 554. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/554-2016-п> (дата звернення: 09.02.2019).

15. Сташук В. А., Мокін В. Б., Гребінь В. В., Чунар'єв О. В. Наукові засади раціонального використання водних ресурсів України за басейновим принципом: монографія / За редакцією В. А. Сташука. Херсон: Грін' Д.С., 2014. 320 с.

16. Екологічні основи управління водними ресурсами: навч. посіб. / А. І. Томільцева, А. В. Яцик, В. Б. Мокін та ін. К.: Ін-т екол. управ. та збалан. природокор., 2017. 200 с.

17. Герасимчук С. Україна та Молдова: нові виклики та можливості у двосторонніх відносинах. URL: <http://prismua.org/україна-та-молдова-нові-виклики-та-мож/> (дата звернення: 09.02.2019).

References:

1. Selina, Ho. (2017). Introduction to «Transboundary River Cooperation: Actors, Strategies and Impact». *Water international*, 42, 2, 97–104 [in Singapore].

2. Dubovich, I. A. (2010). Transkordonna ekolohe-ekonomichna spivpratsia u sferi vykorystannia y okhorony vodnykh resursiv. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, 20.5, 73–79 [in Ukrainian].

3. Obykhod, H. O. (2015). Ekolohichne transkordonne zabrudnennia: ryzyky ta instrumenty preventyatsii i podolannia naslidkiv. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho*

humanitarnoho universytetu. Ser.: Ekonomika i menezhment, 14, 218–221 [in Ukrainian].

4. Chumachenko, I. Ie. (2014). Transkordonne spivrobotnytstvo pid chas zdiisnennia derzhavnoho kontroliu u sferi vykorystannia ta okhorony vod. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiia*, 10-2, 2, 28–30 [in Ukrainian].

5. Havryliuk, A. Iu., Avramenko, N. L. (2016). Ekolohe-ekonomichni problemy vodokorystuvannia v Ukraini: stan ta shliakhy vyrishennia. *Ekonomika pryrodokorystuvannia: stan ta perspektyvy rozvytku*, 41–50. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/334/1/294_IR.pdf (Last accessed: 09.02.2019) [in Ukrainian].

6. Shaulska, H. (2018). Suchasni mekhanizmy publicnoho administruvannia: pytannia udoskonalennia. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2, 121–126 [in Ukrainian].

7. *Konventsiiia z okhorony ta vykorystannia transkordonnykh vodotokiv ta mizhnarodnykh ozer.* (1992). URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_273 (Last accessed: 09.02.2019) [in Ukrainian].

8. Verkhovna Rada Ukrainy. (2004). *Pro transkordonne spivrobotnytstvo.* No 1861-IV. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 45, 499 [in Ukrainian].

9. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2014). Derzhavna stratehiia rehionalnoho rozvytku na period do 2020 roku. No 385. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 70, 1966 [in Ukrainian].

10. Verkhovna Rada Ukrainy. (2012). Pro zatverdzhennia Zahalnoderzhavnoi tsilovoi prohramy rozvytku vodnoho hospodarstva ta ekolohichnoho ozdovlennia baseinu richky Dnipro na period do 2021 roku. No 4836-VI. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 17, 146 [in Ukrainian].

11. Verkhovna Rada Ukrainy. (2010). Osnovni zasady (Stratehiia) derzhavnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy do 2020 roku. No 2818-VI. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 26, 218 [in Ukrainian].

12. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2003). *Kontseptsiiia ekolohichnoho ozdovlennia baseinu r. Siverskyi Donets.* No 224-r. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/224-2003-r> (Last accessed: 09.02.2019) [in Ukrainian].

13. Verkhovna Rada Ukrainy. (1998). Osnovni napriamy derzhavnoi polityky Ukrainy u haluzi okhorony dovkillia, vykorystannia pryrodnykh resursiv ta zabezpechennia ekolohichnoi bezpeky. No 188/98-VR. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 38–39, 248 [in Ukrainian].

14. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2003). *Derzhavna prohrama rozvytku transkordonnoho spivrobotnytstva na 2016-2020 roky*. No 554. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/554-2016-p> (Last accessed: 09.02.2019) [in Ukrainian].

15. Stashuk, V. A., Mokin, V. B., Hrebin, V. V., Chunarov, O. V. (2014). *Naukovi zasady*

ratsionalnoho vykorystannia vodnykh resursiv Ukrainy za baseinovym pryntsyptom: monohrafiia. Kherson: Hrin D.S [in Ukrainian].

16. Tomiltseva, A. I., Yatsyk, A. V., Mokin, V. B. (2017). *Ekolohichni osnovy upravlinnia vodnyimi resursamy: navchalnyi posibnyk*. Kyiv: In-t ekol. uprav. ta zbalan. pryrodokor. [in Ukrainian].

17. Herasymchuk, S. (2017). *Ukraina ta Moldova: novi vyklyky ta mozhlyvosti u dvostoronnikh vidnosynakh*. URL: <http://prismua.org/ukraina-ta-moldova-novi-vyklyky-ta-mozh/> (Last accessed: 09.02.2019) [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 12 жовтня 2018 р.